

Notat – Tude Ådal

Nærværende notat giver en overordnet indføring i Tude Ådal projektet, med fokus på det gennemgående mål, proces og samt status. Notatet indeholder desuden en beskrivelse af processen omkring et alternativt projektforslag som er fremsat af sportsfiskerne via Udsætningsforeningen Vestsjælland (herefter UFV95).

Projektets mål

Som led i statens udmøntning af vandrammedirektivet og de underlæggende vandplaner er landets kommuner bl.a. blevet pålagt at reducere kvælstofudledningen til de danske farvande. For Slagelse Kommune betyder det bl.a., at der via etablering af et vådområde i Tude Å reduceres på udledningen til Storebælt. Målet er at forbedre miljøforholdene i de danske farvande som helhed.

Projektet har samtidig nogle lokale målsætninger, der er besluttet politisk. Disse er sammen med ovenstående samlet i følgende 4 målsætninger:

- **At forbedre havmiljøet** ved at reducere udvaskningen af kvælstof til Storebælt med 31 tons kvælstof pr. år
- **At skabe bedre afvandingsmuligheder for landbruget** ved at nedsætte oversvømmelsesfrekvensen, så der i fremtiden vil være væsentligt længere imellem de perioder, hvor markerne er oversvømmet
- **At skabe nye levesteder for dyr og planter** ved at etablere et nyt vådområde, der rummer potentialer for dyre- og planteliv. De rette indsatser skaber nye og forskellige naturtyper i området
- **At forbedre adgangen til ådalens natur- og kulturværdier** ved at bevare og udvikle natur- og kulturværdierne i ådalen så der skabes et autentisk og sammenhængende landskab, der understøtter vikingeborgens placering i ådalen og dermed vandvejen mellem Storebælt og Trelleborg

Statens støtte til projektet

Statens interesse for projektet er primært projektets evne til at omsætte kvælstof og derigennem opfylde de nationale mål om reduktion af kvælstofudvaskningen til havmiljøet. Størrelsen af statens støtte beregnes alene på baggrund af, hvor meget kvælstof, der reduceres. Støtten sammenholdes naturligvis med de faktiske anlægsomkostninger. Der udregnes en omkostningseffektivitet målt på, hvor mange kilo kvælstof der omsættes pr. år. Tude Ådal-projektets omkostningseffektivitet ligger omkring 1.100 kr. pr. kg/N.

Tilvejebringelse af projektbeskrivelse:

Den foreliggende projektbeskrivelse er resultatet af en omfattende inddragelsesproces. Denne proces har taget udgangspunkt i personlige samtaler med over 100 direkte berørte lods- og grundejere. I forbindelse med samtalerne har ejerne fremlagt deres ønsker og krav til projektet. Samtidig har der været inddragelse af de mange hundrede sommerhusejere på bl.a. Frølund Fed. Dette er sket gennem et tæt samarbejde med grundejerforeningerne. Hertil kommer inddragelse af en lang række organisationer som Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Danmarks Sportsfiskerforbund, berørte ålag, Gefion mfl.

I samarbejde med den nuværende Landbrugsstyrelse og kommunens rådgiver (Orbicon) er der udarbejdet en teknisk og en ejendomsræssig forundersøgelse. Disse danner grundlaget for projektbeskrivelsen.

Projektbeskrivelsen er sendt i høring ad to omgange. Det skal bemærkes, at ingen af nedenstående høringsprocesser er lovbundne, men foretaget for at sikre deltagelse og inddragelse fra berørte og interesserede borgere og afsluttes i november 2014.

Den første høring (maj-november 2013): var målrettet de direkte berørte lods- og grundejere. Dette sker for at sikre den bredest mulige enighed om projektet. Denne proces var særdeles omfattende, fordi der ikke alene blev fremsendt overordnede projektbeskrivelser, men også individuelle beskrivelser, der satte fokus på forholdene for den enkelte ejendom.

Den anden høring (september - november 2014): var en traditionel, bred offentlig høring. Dog blev der udsendt godt tusind projektbeskrivelser til lods- og grundejere i nærområdet. For at sikre den bredest mulige inddragelse af borgerne, blev projektbeskrivelsen kogt ned i en lettilgængelig form, med henvisning til den underlæggende projektbeskrivelse/tekniske forundersøgelse.

De mest omfattende ændringer skete pga. bekymringer fra lystfiskerne, da projektet vil have negative konsekvenser for den del af ørredynglen, der søger mod havet - også kaldet smolt. Center for Teknik og Miljø var fra projektets start opmærksom på denne problemstilling, og havde derfor indarbejdet en række tiltag, der kunne minimere de negative konsekvenser for smolten. Teknik og Miljø besluttede dog, på baggrund af lystfiskernes hørings svar, at se på muligheder for yderligere tiltag, der kunne minimere den negative påvirkning. Dette skete i samråd med bl.a. DTU-Aqua og Fiskeøkologisk Laboratorium. Herpå indarbejdedes tre nye tiltag i projektbeskrivelsen, der yderligere kunne reducere den negative påvirkning. Der etableres således et dige omkring vandløbet, der indsættes en mindre åbning i højvandslusen ("brevsprække") og der etableres en teknisk foranstaltning, der forhindrer smolt i at vandre ind i den sø, der opstår i projektområdets sydlige del. De beskrevne ændringer kunne ske indenfor det foreliggende budget.

Status

Der er lagt stor vægt på, at projektet skulle kunne gennemføres via frivillige aftaler med de berørte lodsejere. Dette mål er nået, idet der er indgået frivillige aftaler med alle berørte lodsejere. Al den jord, der er nødvendig for projektets gennemførelse, er erhvervet via midler fra staten.

En gennemførelse af et projekt af denne størrelse kræver en lang række retslige tilladelser og godkendelser, hvoraf de væsentligste er fredningsnævnets godkendelse, tilladelse jf. naturbeskyttelsesloven og afgørelse jf. vandløbsloven. Sidstnævnte foreligger ikke i godkendt form, idet afgørelsen blev påklaget og efter 14 måneders klagesagsbehandling hjemvist til fornyet behandling. Hjemvisningen af vandløbsafgørelsen skete ikke pga. af klagernes indhold, men alene på baggrund af, at Klagenævnet mente, at projektet ændrede på de forhold, der er beskrevet i de nationale vandplaner, og at der derfor skulle indhentes en tilladelse fra Miljøministeriet. Denne ministerielle tilladelse er givet, og der arbejdes derfor på en ny vandløbsafgørelse. Denne nye vandløbsafgørelse forventes sendt i 8 ugers offentlighøring indenfor kort tid, hvorpå der kan laves en endelig tilladelse. Den endelige tilladelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, hvor der pt. er en sagsbehandlingstid på ca. 12 måneder.

Teknik og Miljø har anmodet Miljø- og Fødevareklagenævnet om at genoptage/genbehandle sagen på det tidligere grundlag, og blot medtage den ministerielle godkendelse. Klagenævnet har den 24. maj 2018 afvist at genbehandle sagen. Klagenævnet tillægger det afgørende betydning, at den ministerielle godkendelse er fremkommet efter Klagenævnets behandling.

Projektets anlægsopgave har været i licitation og M. J. Erikson har vundet udbuddet. På grund af Klagenævnets hjemvisning af vandløbsafgørelsen kunne anlægsarbejdet ikke som planlagt igangsættes i sensommeren 2017. M. J. Erikson har derfor forlænget deres vedståelsesfrist frem til 8. december 2018.

Center for Teknik og Miljø har indkaldt lystfiskerne til et møde den 30. maj for at klarlægge, om der kan findes yderligere løsninger, der kan minimere problematikken omkring smolt under hensyntagen til det statslige tilsagn. Referat af dette møde vil blive fremsendt til udvalget forud for udvalgs mødet.

Den politiske proces:

Den projektbeskrivelse, der i dag foreligger, har sin projektramme via en udvalgsbeslutning i det daværende Teknik og Miljøudvalg fra 30. maj 2011, hvor der afsættes midler til projektet. Herefter

præciserer udvalget via beslutning den 5. marts 2012, at projektet skal gennemføres med en genslyngning af Tude Å.

Projektbeskrivelsen sendes som tidligere beskrevet i offentlig høring ad to omgange. Der foretages flere justeringer for at tilgodese de forslag, der er indkommet.

Godt 10 måneder efter at de offentlige høringer ifbm. projektbeskrivelsen af Tude Ådal er afsluttet, modtager Slagelse Kommune et alternativt projektforslag. Det alternative projektforslag modtages den 23. august 2015 fra herefter UFV95, ifbm. høring af kommunens vandhandleplaner.

Projektbeskrivelsen blev godkendes af Byrådet den 26. oktober 2015 med følgende anbefaling fra Erhverv-, Plan og Miljøudvalget: *"Udvalget anmoder om, at DTU Aqua kvalificerer og optimerer de af UFV95 foreslåede ændringer af 23. august 2015 af det aktuelle projekt Tude Å gennem vejlerne, og at der foretages et økonomisk overslag"*.

Jf. de politiske bemærkninger der er fremkommet under behandlingen af projektbeskrivelsen sendes UFV95's forslag til validering hos DTU-Aqua. Denne validering kom i form af et notat der alene forholder sig til smolt/ørred og ikke inddrager hensyn til projekts mange andre forhold. DTU-Aqua konkluderer: *" I forhold til at skabe gode forhold for vandrefisk og lampretter kan DTU Aqua anbefale, at der arbejdes videre med det alternative forslag fra UFV95 om genopretning af Tude Ådal. Dette forslag forventes ikke at påvirke ørredbestanden i Tude Å negativt og følger i øvrigt i store træk et tidligere forslag fra DTU Aqua"*.

Den endelige projektbeskrivelse inkl. et notat vedr. validering af DTU-Aqua og økonomisk overslag sendes i Byrådet den 25. april 2016 med indstilling om, at der meddeles anlægsbevilling. Sagen godkendes i Byrådet.

Det økonomiske overslag undersøges af Teknik og Miljø i samarbejde med rådgiver (Orbicon), men konklusionen er, at der ikke kan laves et økonomisk overslag af konsekvenserne af UFV95's forslag uden at der gennemføres en ny teknisk- og ejendomsræssig forundersøgelse.

Teknik og Miljø vedlægger i forbindelse med sidste byrådsbehandling den 25. april 2016 et notat, der samler op på DTU-Aquas konklusion og problemstillingen omkring udarbejdelse af et økonomisk overslag.

Teknik og Miljø kan tilføje, at smolt problematikken ikke kan stå alene. Det er væsentligt at være opmærksom på, at ørred er en almindeligt forekommende art, og at projektet sigter mod bevaring og beskyttelse af langt sjældnere arter. Det bedste eksempel på dette er Ål. Den samlede mængde af åleyngel, der ankommer til Europas kyster, er siden 1980'erne reduceret med 90-99%. Ålen regnes som en internationalt truet dyreart, der har særligt behov for beskyttelse. DTU-Aqua fremhæver følgende omkring tilbagegangen af ål på deres hjemmeside: *"Årsagen kendes ikke, men det hænger formodentligt sammen med, at ålebestandens samlede opvækstområde er blevet indskrænket i løbet af de sidste årtier som følge af landindvinding, dæmninger, kanalisering af vandløb og forurening"*. Projektet vil under optimale forhold kunne producere over 3 tons blankål årligt. Dette er ikke beskrevet i den validering, som DTU-Aqua har lavet for Slagelse Kommune. Et ensidigt fokus på ørred kan ikke fagligt forsvares af Slagelse Kommune i forbindelse med så stort et projekt som Tude Ådal, hvor der bl.a. stilles statslige krav til kommunen om at bidrage til en kvælstofreduktion gennem etablering af vådområder.

Mulige kompenserende tiltag

Hvis der er et ønske om at imødekomme UFV95 bekymringer ift. projektets indvirkning på smolt yderligere, er det Teknik og Miljø's vurdering, at dette kun kan ske via kompenserende tiltag som eksempelvis:

- Kompenserende udsætning af ørredsmolt i Tude Å munding.
- Etablering af et antal nye gydebanks i Tude Å systemet, der kan medvirke til en større smoltproduktion i Tude Å.